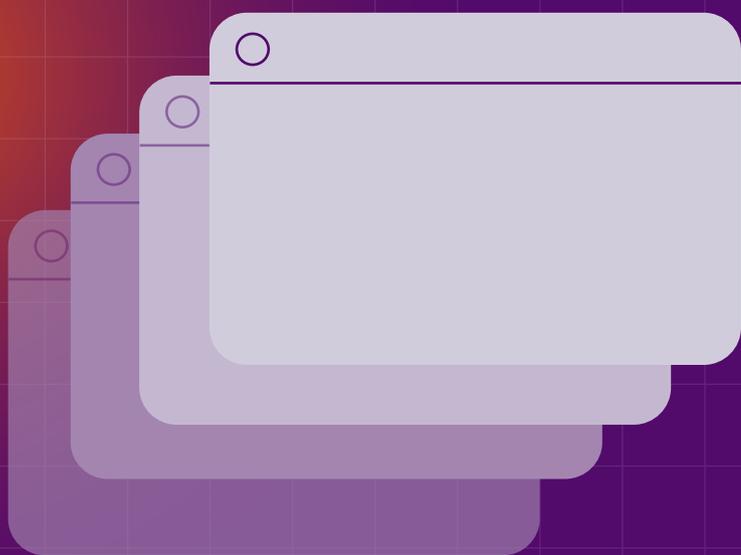

Kiber- vardarbība pret sievietēm

KOPSAVILKUMS UN
REKOMENDĀCIJAS
2024.GADA SEPTEMBRIS

Ziņojums tapis ar Eiropas Savienības atbalstu. Tajā paustie uzskati un viedokļi ir tikai autoru uzskati un viedokļi, tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūras uzskatus un viedokļus. Ne Eiropas Savienība, ne minētā aģentūra nevar būt atbildīgas par izteiktajiem viedokļiem.

PATEICĪBAS:

Virginija Dalla Poka
Vadošā pētniece

Marija Žoao Faustino
Zinātniskais ieguldījums

Iliana Balabanova
ESL prezidente

Ivonne Redina
Grafiskais dizains

Mērija Kolinsa
ESL ģenerālsēkretāre

**Laura Kuna, Airina
Rozalesa, Aleksija Fafara,
Veronika Zaboija, Marija
Žoao Faustino**

Veronica Zaboia
Coordinadora de Proyecto

Pētījuma līdzautori

Funded by
the European Union

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

ACRONYMS

AI Artificial intelligence/ Mākslīgais intelekts	EIGE European Institute for Gender equality/ Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts	IPV Intimate partner violence / Partnera vardarbība
CoE Council of Europe/ Eiropas Padome	EPRS European Parliament Research Service / Eiropas Parlamenta Izpētes dienests	SDGs Sustainable Development Goals/ Ilgtspējīgas attīstības mērķi
CV Cyber violence/ Kibervardarbība	EWL European Women's Lobby/ Eiropas Sieviešu lobijs	TF VAW Technological-facilitated violence against women/ Tehnoloģiski veicināta vardarbība pret sievietēm
CVAW Cyber violence against women / Kibervardarbība pret sievietēm	FRA European Union Agency for fundamental rights/ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra	TFV Technological-facilitated violence / Tehnoloģiski veicināta vardarbība
CVAWG Cyber violence against women and girls / Kibervardarbība pret sievietēm un meitenēm	GBV Gender-based violence / Ar dzimumu saistītā vardarbība	UN United Nations/ Apvienotās Nācijas
DSA Digital Service Act / Digitālo pakalpojumu akts	GREVIO Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence / Ekspertu grupa cīņai ar vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē	VAW Violence against women/ Vardarbība pret sievietēm
DSC Digital service coordinator/ Digitālo pakalpojumu koordinators		VLOPs Very large online platforms/ Ļoti lielas tiešsaistes platformas
DV Domestic violence/Vardarbība ģimenē		VLOSEs Very large online search en- gines/Ļoti lielas tiešsaistes meklētājprogrammas
ECHR European Convention on Human Rights / Eiropas Cilvēk- tiesību konvencija	ICT Information communication technology / Informācijas komunikāciju tehnoloģijas	VRD Victims' Rights Directive / Cietušo tiesību direktīva

Vardarbība pret sievietēm ir vīriešu dominances un nevienlīdzīgu varas pozīciju manifestācija, lai klusinātu sieviešu balsis, kontrolētu viņu dzīves, ķermeņus un seksualitāti un 'lai sievietes zinātu savu vietu'

Vīriešu vardarbībai pret sievieti ir dažādas formas un tā ir cieši saistīta ar vardarbību, kas eksistē patriarhālā sabiedrībā. Nav pasaulē valsts, kurā sievietes un meitenes būtu brīvas no vīriešu vardarbības, un ikviena sieviete ir pakļauta vīriešu vardarbības draudam vai realitātei.

Digitālā pasaule un digitālā kultūra nav izņēmums. Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta dati norāda, ka viena no desmit sievietēm kopš 15 gadu vecuma ir piedzīvojusi kādu kibervardarbības aktu.¹

Virtuālajai videi nav ģeogrāfisku robežu, lai cīnītos ar vardarbību tiešsaistē, nepieciešami starptautiski juridiski un rīcībpolitikas dokumenti. Nepieciešama visaptveroša pieeja, kas ietver juridiskus instrumentus, lai mazinātu kibervardarbību un efektīvi aizsargātu upurus, tehnoloģiju kompāni-

ju atbildību, kā arī koordinētu rīcību, lai izaicinātu seksismu pašreizējās kultūras normās, kurās vīrieši dominē pār sievietēm. Nedrīkst aizmirst arī pornoindustriju. Tā nav tikai sieviešu atbildība mazināt vīriešu vardarbību pret sievietēm.

Šis dokuments ir Eiropas Sieviešu lobija (ESL) pētījuma par kibervardarbību pret sievietēm 'Ziņojums par kibervardarbību pret sievietēm: politiku pārskats un ieteikumi' kopsavilkums, pats ziņojums ir pieejams angļu valodā.

Ziņojums balstās ESL misijā, vīzijā un darbības principos: sieviešu tiesības ir cilvēktiesības, solidaritāte, autonomija, iesaiste un iekļaušana.

ZIŅOJUMA MĒRĶIS UN METODOLOĢISKĀ PIEEJA

Balstoties uz 2017. gada [#HerNetHerRights ziņojumu & Resursu Paku](#)² šis ziņojums sniedz ieteikumus politikas īstenotājiem un citām iesaistītajām pusēm, lai cīnītos ar kibervardarbību pret sievietēm.

Ziņojumam ir pieci galvenie mērķi:

- Sniegt ieskatu kibervardarbības pret sievieti definīcijā un tās pazīmēs;
- Izvērtēt juridisko un politikas ietvaru kibervardarbībai pret sievieti starptautiskā, ES un nacionālā līmenī;
- Identificēt izaicinājumus šajā jomā
- Izvēlēties labākās prakses piemērus, kā strādāt ar kibervardarbību pret sievieti;
- Sagatavot ieteikumus ES institūcijām un dalībvalstīm, kā mazināt kibervardarbību.

Pētnieciskais darbs noritēja 2024. gadā no marta līdz maijam, tika izmantotas sekojošas pētnieciskās metodes:

- **Dokumentu izpēte:** Padziļināta dokumentu analīze aptvēra pētījumus, ziņojumus, rakstus, tīmekļa vietnes, datu bāzes un ar šo tēmu saistītos projektus starptautiskā, ES un dalībvalstu līmenī.
- **Tiesiskā un politiskā regulējuma pārskats:** Tika veikta juridisko un politikas dokumentu detalizēta pārskatīšana ES, starptautiskā un valstu līmenī, lai apzinātu likumdošanas un politikas instrumentus, kas attiecas uz kibervardarbību pret sievieti.
- **Iesaistīto pušu konsultācijas:** Lai tālāk izpētītu specifiskas ziņojuma tēmas, notika konsultēšanās ar būtiskāko piecu iesaistīto pušu organizācijām – akadēmiskām institūcijām un nevalstiskajām organizācijām).

KIBERVARDARBĪBA PRET SIEVIETI (CVAW)

Kibervardarbība (KV) ir tiešsaistes un komunikāciju tehnoloģiju izmantošana, lai izraisītu, veicinātu vai draudētu ar vardarbību pret personām.³ KV definīcijas atšķiras būtiski ne tikai starp valstīm, bet arī ekspertu vidū, tādejādi eksistē dažādas terminoloģijas un metodoloģijas KV noteikšanai. KV pret sievietēm ir **dzimumā balstītas vardarbības forma**.⁴ Pierādījumi rāda, ka KV ir skaidra **dzimuma dimensija**: sievietes vairāk piedzīvo vardarbību digitālā vidē, līdzīgi kā vardarbība pret sievieti notiek reālajā vidē.⁵ KV ir saistīta ar sieviešu nevienlīdzību gan tiešsaistē, gan klātienē.⁶ Digitālā vide pastiprina **sistēmisku struktūrālu dzimumu nevienlīdzību**, kā arī vardarbīgu vīrišķību, kas ir pamatā visām vardarbības pret sievieti formām.⁷

Saskaņā ar Padomdevēju komiteju vienlīdzīgām iespējām sievietēm un vīriešiem,⁸ un saskaņā ar ESL, KV ir vardarbības pret sievieti ass; tā neeksistē vakuumā, tā rodas no un ietver daudzveidīgas klātienes vardarbības formas.⁹ Patiešām, tiešsaistes un klātienes vardarbība bieži pārklājas un ir savstarpēji saistītas.¹⁰

Lai gan KV pret sievieti ir tikpat kaitējoša kā klātienes vardarbība; tai ir specifiskas iezīmes, kas to atšķir no citās vardarbības pret sievieti formām, padarot to īpaši bīstamu. Tai ir **plašs tvērums, izplatība un ātrums**, kas rada grūtības kontrolēt to informāciju, kas izplatīta digitālā vidē. Anonimitāte digitālās un virtuālās vidēs ļauj lietotājiem uzvesties nesodītiem. **To grūti atklāt un notiek atkārtota upuru traumēšana.**

Pāridarītāji digitālā vidē var būt upura partneri vai bijušie partneri, ģimenes locekļi, draugi vai anonīmi indivīdi. **Kibervardarbības ietekme ir tikpat nopietna kā klātienes vardarbībai**.¹¹ Cietušie bieži pārtrauc darboties digitālā vidē, izolē sevi, zaudē iespējas mācīties, attīstīt profesionālo karjeru un atbalsta tīklus.¹²

GALVENĀS KV PRET SIEVIETI FORMAS

Ziņojumā ir izklāstīti galvenie KV pret sievietēm veidi, un tos nevajadzētu uzskatīt par atsevišķām kategorijām, jo katrs KV veids ir savstarpēji saistīts ar citām formām gan bezsaistē, gan tiešsaistē saskaņā ar vardarbības nepārtrauktības jēdzienu. Ziņojumā atzīts, ka kibervardarbības veidi nepārtraukti attīstās, ņemot vērā strauji mainīgo digitālo vidi.

IZPLATĪTĀKĀS FORMAS:

Dati par izplatītākajām KV formām dažādos pētījumos atšķiras atkarībā no izmantotās metodikas un pētījuma ģeogrāfiskā tvēruma, kā arī izmantotās KV definīcijas. Tomēr šķiet, ka visizplatītākās formas ir kiberuzmākšanās, kibervajāšana, intīmu rakstura materiālu izplatīšana bez piekrišanas un naida runa.¹³

ARVIEN BĪSTAMĀKAS FORMAS:

Mākslīgā intelekta (MI), virtuālās realitātes un tiešsaistes spēļu izmantošana visvairāk apdraud sievietes. MI izmantošana ir veicinājusi strauju **digitālo dziļviltojumu** (pazīstami kā 'dziļviltojumi' jeb 'deepfakes') pieaugumu.¹⁴ Kā norāda pētnieki 2021. gada pētījumā, MI rīki digitālo dziļviltojumu radīšanai strauji attīstās un ar katru dienu kļūst lētāki, izsmalcinātāki un lietotājiem pieejamāki.¹⁵ Pasaules Ekonomikas foruma 2024. gada Globālo risku ziņojumā¹⁶ hkā vissmagākais globālais īstermiņa risks, ar ko pasaule sastapsies nākamo divu gadu laikā, ir norādīta dezinformācija, kuras pamatā galvenokārt ir dziļviltojumi. **Šīs parādības dzimumu dimensija ir labi pie-**

rādīta. Dziļviltojumu mērķauditorija ir gandrīz tikai sievietes.¹⁷ Patiešām, lielākā daļa dziļviltojumu video, kas šobrīd tiek izplatīti tiešsaistē, satur sieviešu seksuālus attēlus. **Ir aprēķināts, ka 90-95% no visiem dziļviltojumiem attiecas uz materiāliem, kuros attēlots kailums vai seksuāla rakstura darbības;**¹⁸ **lielākā daļa šo dziļviltojumu (90%) attiecas uz sievietēm.**¹⁹

Tāpat **3D animācijas tehnoloģija** rada iespējas veidot video ar līdzīgu kvalitāti kā MI bāzētā dziļviltojumu tehnoloģija.²⁰ Dažās dziļviltojumu programmās pat ir apvienota MI attēla ģenerēšana un 3D animācija; visvairāk tās ir **avatāru tehnoloģijas**, kas animē personas galvas vai visa ķermeņa 3D modeļus. 3D avatāru izmantošana izplatījies metaversā, kur pieaudzis ziņojumu skaits par **gadījumiem, kur 3D avatāri seksuāli uzbrūk un uzmācas sievietēm.**²¹

Tā kā arvien vairāk sieviešu pievienojas **tiešsaistes spēļu kopienām**, viņas ziņo, ka tiešsaistē ir augsts seksuālās uzmākšanās līmenis. Tiešsaistes spēļu kopienas tiek uztvertas kā viena no **nevienlīdzīgākajām tiešsaistes vidēm sievietēm.**²²

MAKROFORMAS:

Īai gan KV pret sievietēm formu ir daudz un dažādās valstīs un iesaistītās pusēs tās definē atšķirīgi, var noteikt dažas **makrokategorijas**. Uz tām attiecas pirmā Eiropas direktīva par vardarbību pret sievietēm, kas pieņemta 2024. gada aprīlī: intīma rakstura materiālu kopīgošana bez pie-

'Manosfēra' ir tiešsaistes vīriešu kopienu tīkls, kas iestājas par dažādām vīriešu tiesībām un interesēm, vienlaikus veicinot misogynistiskas ideoloģijas, antifeministiskus un seksiskus uzskatus.

krišanas; kibervajāšana; kiberuzmākšanās un kiberkūdišana uz vardarbību vai naidu.

CITAS FORMAS:

Ziņojums sniedz aprakstu par KV papildu formām (piemēram, google bombing, sealioning u.c.). Saraksts nav izsmeļošs, ņemot vērā, ka līdz ar digitalizācijas pieaugumu un tehnoloģiju straujo attīstību turpina parādīties jaunas KV formas. Starp šīm papildu formām ziņojumā aprakstīta arī 'manosfēra' un pornogrāfija.

'Manosfēra' ir tiešsaistes vīriešu kopienu tīkls, kas iestājas par dažādām vīriešu tiesībām un interesēm, vienlaikus veicinot misogynistiskas ideoloģijas, antifeministiskus un seksiskus uzskatus. Viņi vaino sievietes un feministes dažādās sabiedrības problēmās. Daudzas no šīm kopienām veicina aizvainojumu vai pat naidu pret sievietēm un meitenēm.²³ **Pornogrāfija** sieviešu atveidojumā veicina kaitīgus stereotipus. Pornogrāfisku materiālu veidošana un pārdošana ietver un veicina vardarbību pret sievietēm, un tai ir būtiska

loma vīriešu un sieviešu uzskatu par attiecībām veidošanā. Turklāt pornogrāfija vardarbību padara 'seksīgu'. Skaitļi liecina, ka valstīs, kurās ir augstāki pornogrāfisko žurnālu aprites rādītāji, ir augstāki izvarošanas rādītāji.²⁴

IZPLATĪBA

Tas, ka **nav saskaņotu KV definīciju un metodoloģiju tās novērtēšanai, īpaši apgrūtinā problēmas apjoma novērtēšanu.**²⁵ Neraugoties uz nepilnībām un atšķirībām metodoloģijās, **daži mēģinājumi izmērīt KV ir veikti gan starptautiskā, gan ES līmenī.**

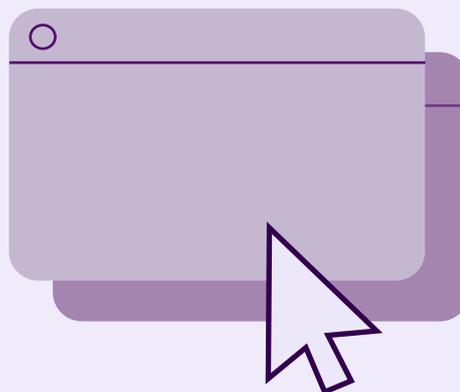
Starptautiskā līmenī globālā ziņojumā²⁶ kurā apkopoti rezultāti no pētījumiem par tiešsaistes vardarbību pret sievietēm sākot no 2018. gada, tika lēsts, ka no 16% līdz 58% sieviešu ir saskārušās ar KV. Tāpat pētnieki no 'Economist Intelligence Unit' atklāja, ka 38% sieviešu ir bijusi personīga pieredze saistībā ar vardarbību tiešsaistē, un 85% sieviešu, kas pavada laiku tiešsaistē, ir bijušas liecinieces digitālai vardarbībai pret citām sievietēm.²⁷

Datu un pētījumu nepieejamība par KV pret sievietēm ir būtisks jautājums arī ES līmenī.

Pamattiesību aģentūra (FRA) 2014. un 2019. gadā ir mēģinājusi noskaidrot dažu KV pret sievietēm veidu izplatību.²⁸ 2019. gada FRA aptaujā²⁹ konstatēts, ka iepriekšējos piecos gados 13% sieviešu bijusi pakļauta kibervajāšanai. Citi interesanti dati ir no 'HateAid' 2021. gada aptaujas.³⁰ Aptaujā 2000 cilvēku vecumā no 18 līdz 80 gadiem no visām ES valstīm tika lūgti dalīties ar savu pieredzi saistībā ar digitālo vardarbību. Rezultāti liecina, ka 50% jauno pieaugušo (18-35 gadi) ES cieš no naida internetā; 30% sieviešu visā ES baidās, ka viņu ne-

īstos intīmos attēlus varēs izplatīt bez viņu piekrišanas; 80% respondentu tiešsaistes platformām piešķir zemu vērtējumu.³¹

Nacionālā līmenī Vācijā, Francijā un Spānijā vairāk nekā viena no divām (53%) sievietēm vecumā no 18 līdz 34 gadiem ir cietušas no viņu attēla ļaunprātīgas izmantošanas. 82% no cietušajām sievietēm ziņoja, ka jūtas mazāk drošas, dažas vēlas pilnībā aiziet no tiešsaistes vides.³² Francijā vairāk nekā 4 no 10 cilvēkiem apgalvo, ka kļuvuši par kibernetizācijas upuriem.³³

KV DZIMUMA DIMENSIJA

Kibervardarbībai ir dzimumu dimensija. Saskaņā ar FRA 2023. gada ziņojumu³⁴ kurā galvenā uzmanība pievērsta naidam tiešsaistē sociālo plašsaziņas līdzekļos, **sievietes biežāk saskaras ar uzmākšanos tiešsaistē** salīdzinājumā ar jebkuru citu mērķgrupu (Āfrikas izcelsmes cilvēki, ebreji un romi). Tāpat ASV pētījumā konstatēts, ka 33% sieviešu vecumā līdz 35 gadiem ziņo par seksuālu uzmākšanos tiešsaistē, salīdzinot ar 11% vīriešu.³⁵ Tāpat GREVIO³⁶ uzsver, ka gan vīrieši, gan sievietes var piedzīvot starppersonu vardarbības incidentus, tomēr **sievietes ir daudz biežāk pakļautas atkārtotai un smagai ļaunprātīgai izmantošanai** gan bezsaistē, gan tiešsaistē.

Lai gan visas sievietes, kurām ir piekļuve digitālajai videi, ir pakļautas KV riskam, **dažas sieviešu grupas ir īpaši neaizsargātas.** Uz dzimumu balstītas vardarbības digitālās formas var būt īpaši izteiktas pret sievietēm un meitenēm, kurām draud vai kuras ir pakļautas interseksionālai diskriminācijai, un tās var pastiprināt tādi faktori kā **invaliditāte, seksuālā orientācija, politiskā piederība, reliģija, sociālā izcelsme, migrācijas statuss vai slavenību statuss, vecums.**³⁷ **Sievietes sabiedriskajā dzīvē, tostarp sieviešu tiesību aktīvistes, sievietes cilvēktiesību aizstāves, sievietes politikā un sievietes žurnālistes bieži ir arī KV mērķi.**³⁸

PĀRIDARĪTĀJI

Pāridarītāji digitālā vidē var būt gan vīrieši, gan sievietes. Tomēr **vairumā gadījumu pret sievietēm mēdz vērsties vīrieši, kuri cietušajai var būt nezināmi vai zināmi.**³⁹ Piemēram, lielāko daļu seksuāla rakstura dziļviltojumu rada vīrieši.⁴⁰ **Pāridarītājs var būt viens vai vairāki.** Ņemot vērā to, ka tehnoloģija ļauj viegli un ātri izplatīt kaitīgu saturu, būtu jāidentificē gan

primārie, gan sekundārie vainīgie. Piemēram, vienai personai var būt kopīgs intīms attēls, kas nav saskaņots (primārais vainīgais) un ko pēc tam var skatīt un koplietot daudzi lietotāji (sekundārie vainīgie).⁴¹

KV PRET SIEVIETI IETEKME UZ SIEVIETĒM

KV pret sievietēm bieži tiek uztverts kā mazāk smags un mazāk kaitīgs dzimumā balstītas vardarbības veids, tomēr tas var tikpat nopietni ietekmēt sieviešu veselību un dzīvību kā fiziska un seksuāla vardarbība.

KV pret sievietēm publiskais, visaptverošais, atkārtotais un pastāvīgais raksturs, kā arī saikne starp vardarbību tiešsaistē un bezsaistē liek izdzīvojušajām justies pastāvīgās bailēs un nedrošībā.⁴²

GREVIO atzīmē KV pret sievietēm smago **psiholoģisko, ekonomisko un sociālo ietekmi**. Papildus ietekmei indivīda un sabiedrības līmenī pastāv arī ievērojamas finansiālas sekas, piemēram, veselības aprūpes izmaksas, kas radušās uzmāksšanās dēļ, karjeras izredžu pasliktināšanās, darba zaudēšana un pārtrauktā karjera. Pētījumā konstatēts, ka kibervajāšanās un kibervajāšanas kopējās izmaksas indivīdiem un sabiedrībai ir no 49,0 līdz 89,3 miljardiem eiro.⁴³

Ietekme uz sievietēm politikā un žurnālistikā ir īpaši kaitīga. Politikēs mēdz mazināt savu politisko aktivitāti, atturas no kandidēšanas vēlēšanās un pat priekšlaicīgi atstāj amatu.⁴⁴ Nopietna ietekme skar arī **žurnālistes sievietes**. Pētījumā noskaidrots, ka tiešsaistes vardarbības rezultātā 30% sieviešu žurnālistu sevi pašcenzēja sociālajos medijos.⁴⁵ Rezultāti ir tādi, ka KV pret sievietēm ierobežo sieviešu līdzdalību un līderību sabiedrībā; sieviešu balsis tiek **apklusinātas, diskreditētas un cenzētas**.

KV PRET SIEVIETI JURIDISKAIS UN POLITISKAIS IETVARS

STARPTAUTISKĀ LĪMENĪ

Starptautiskā līmenī Apvienoto Nāciju organizācija (ANO) un Eiropas Padome (CoE) ir pievēršusies KV pret sievietēm. Galvenais juridiskais instruments ir Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (**Stambulas Konvencija**).⁴⁶ ES pievienojās Stambulas konvencijai 2023. gada jūnijā, sešus gadus pēc tās parakstīšanas, tādējādi nosakot Konvencijas stāšanos spēkā attiecībā uz ES 2023. gada 1. oktobrī.⁴⁷ Neskatoties uz ES ratifikāciju, piecas ES dalībvalstis⁴⁸ to vēl nav ratificējušas.

Lai gan Konvencija neattiecas uz KV pret sievietēm, tās darbības joma, kā definēts 2. pantā, attiecas arī uz vardarbību, kas izdarīta tiešsaistē un ar IKT starpniecību. Turklāt panti par seksuālu uzmākšanos (40. pants) un vajāšanu (34. pants) ir piemērojami KV vardarbībai pret sievietēm. Konvenciju interpretē, ņemot vērā **GREVIO vispārējo ieteikumu N.1**,⁴⁹ kurā vardarbības pret sievieti izpausmes digitālajā jomā ir klasificētas kā ar dzimumu saistītas vardarbības izpausmes, uz kurām attiecas Stambulas konvencija.

ES LĪMENĪ

ES līmenī galvenais likumdošanas instruments ir ES Parlamenta un ES Padomes 2024. gada aprīlī pieņemtā **Direktīva 2024/1385 par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkaro-**

šanu.⁵⁰ Tajā ir četri panti, kas attiecas uz KV pret sievietēm: 5. pants par intīma rakstura vai manipulētu materiālu kopīgošanu bez piekrišanas; 6. pants par kibervajāšanu; 7. pants par kiberuzmākšanos un 8. pants par kiberkūdīšanu uz vardarbību vai naidu. Direktīva nosaka arī visu veidu upuru tiesības un paredz to aizsardzību.⁵¹

Direktīvu var uzskatīt par **nozīmīgu soli uz priekšu, lai labāk aizsargātu sievietes un meitenes no vardarbības**. Tā iezīmē **ievērojamus uzlabojumus**, cenšoties ieviest minimālos noteikumus attiecībā uz šiem KV veidiem.⁵² Direktīvas stiprā puse ir tā, kas tā ir **viens instruments**, kas ietver gan vardarbības pret sievieti bezsaistes, gan tiešsaistes formas. Turklāt tā skar gan vardarbības formas, kurās cietušais parasti pazīst vainīgo personu (piemēram, vajāšana, uzmākšanās), gan kurās cietušais nepazīst vainīgo personu (piemēram, naidis, dziļviltojumi utt.).

Neskatoties uz tās stiprajām pusēm, **direktīvai ir ierobežojumi un tā tiek kritizēta**. Piemēram, 5.–8. pants par KV pret sievietēm paredz **tīšas darbības**. Šī atsauce rada zināmas juridiskas problēmas, ņemot vērā, ka ir jāpierāda nodoms. Tas KV **upuriem uzliek apgrūtināšu pierādīšanas pienākumu**, ņemot vērā arī jauno tehnoloģiju sarežģītību, ko izmanto KV īstenošanai, un to, ka upuriem var trūkt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) prasmju. Turklāt 5., 6. un 7. pantā ir atsauce uz **būtisku kaitējumu**. Šis nosacījums rada tiesisko nenoteiktību cietušajiem pāri robežām un valstu iekšienē, atstājot tiesas ziņā lēmu-

mu par to, vai šīs darbības ir sodāmas. Tā pamatā ir neapzināšanās par KV kaitīgumu.⁵³

Turklāt 5. un 7. pants attiecas uz noteiktu materiālu pieejamības nodrošināšanu **sabiedrībai**, izmantojot IKT. Preambulas 18. apsvērumā attiecībā uz 5. pantu termina 'sabiedrība' interpretācija ir atstāta tiesneša ziņā atkarībā no apstākļiem un izmantotajām tehnoloģijām, kas varētu radīt risku izslēgt, piemēram, WhatsApp grupas. Tā vietā 26. apsvērumā attiecībā uz 8. pantu ir noteikts, ka jēdziens 'sabiedrība' ir jāsaprot kā tāds, kas sasniedz neierobežotu lietotāju skaitu. Plašāks termins 'citi galalietotāji', kā ierosinājis ES Parlaments, būtu bijis vēlams, kā to skaidri norādījusi ESL.⁵⁴

Arī 5. panta b) punktam par manipulētu materiālu kopīgošanu bez piekrišanas ir ierobežota darbības joma, tas attiecas tikai uz materiāliem, ja šķiet, ka persona ir 'iesaistīta seksuālās darbībās'. Tāpēc tas izslēdz kailattēlus, atstājot ārpus direktīvas darbības jomas lielu daļu seksuālo digitālo viltojumu. Turklāt tas, kas varētu būt 'seksuālas darbības', ES dalībvalstīs var ievērojami atšķirties un radīt neskaidrības definīcijās.

Bažas rada arī atsauces uz izņēmumiem, kas saistīti ar '**vārda brīvību**' un '**mākslas un zinātnes brīvību**' 5. pantā un 20. apsvērumā, jo tos varētu izmantot, lai attaisnotu intīma rakstura materiālu kopīgošanu bez piekrišanas. Šie secinājumi varētu izzust no šā panta efektivitātes, atstājot tiesu iestāžu ziņā iespēju noteikt kriminālatbildību par intīmu attēlu nesaskaņotu izplatīšanu. ESL uzskata, ka vārda brīvības jēdzienam nevajadzētu kļūt par veidu, kā attaisnot naidu tiešsaistē un dzimumu diskrimināciju.⁵⁵

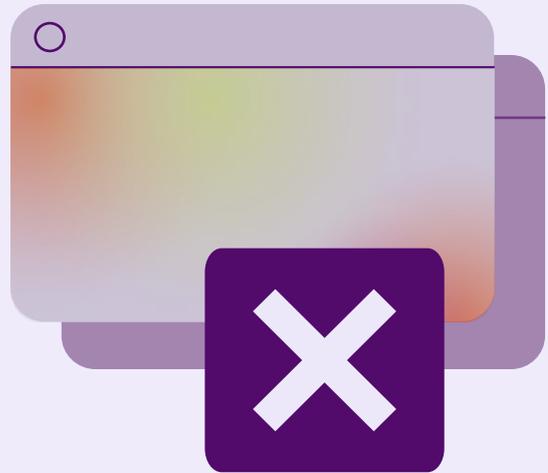
KV tiešsaistes materiālu nekavējoša izņemšana vai piekļuves bloķēšana ir paredzēta direktīvas 23. pantā; šāds pasākums papildina citu svarīgu instrumentu digitālajā jomā – Digitālo pakalpojumu aktu (DSA),⁵⁶ kas tika pieņemts 2022. gada oktobrī. Tā mērķis ir radīt drošāku tiešsaistes vidi patērētājiem un uzņēmumiem ES. Tajā noteikti skaidri pienākumi tiešsaistes platformām un sociālajiem tīkliem; tas regulē nelegālu saturu un produktus, naida runu un dezinformāciju; kā arī palielina pārredzamību ar labāku ziņošanu un pārraudzību.

Pēc akadēmisko aprindu pārstāvju domām,⁵⁷ DSA paredzētos pasākumus var augsti novērtēt, jo tie ievieš uz attēliem balstītas seksuālas vardarbības izplatības un kaitējuma atzīšanu. **Dzimumā balstīta vardarbība tiek uztverta par vienu no risku makrojomām** kopā ar citiem riskiem. Eiropas komisija pašlaik izstrādā īpašas **kategorijas**⁵⁸ esaskaņā ar 'pārredzamības ziņojumu paketi'. Vēl viens pozitīvs DSA pavērsiens ir tas, ka Komisija saskaņā ar DSA noteica trīs pornoplatformas (Pornhub, XVideos un Stripchat) par ļoti lielām tiešsaistes platformām (VLOP) 2023. gada decembrī,⁵⁹ tādējādi ir pastiprināti pienākumi attiecībā uz pārredzamību un bērnu aizsardzību.

CITI BŪTISKI ES JURIDISKIE INSTRUMENTI, KO IZMANTOT KV PRET SIEVIETĒM JOMĀ:

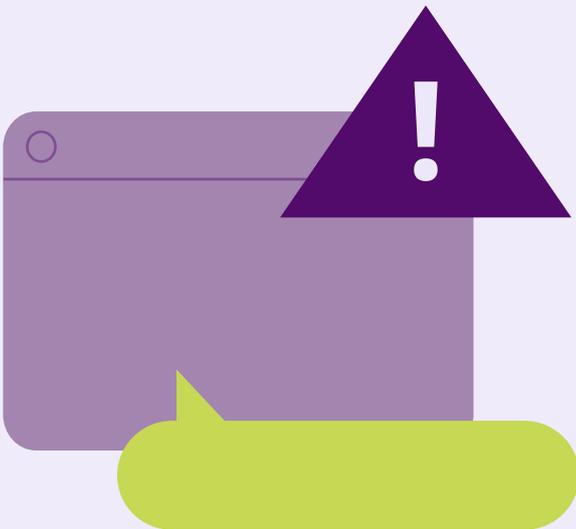
- **Mākslīgā intelekta akts⁶⁰** (MI), ko Eiropas Parlaments pieņēma 2024. gada 13. martā. Lai gan likums ir iespēja mazināt dažus riskus, ko rada MI ļaunprātīga izmantošana, piemēram, dziļviltījumi, tajā nav tiešas atsauces uz KV pret sievietēm. Turklāt akts atsaucas uz dzimumu līdztiesību tikai vispārīgi.⁶¹

- **Cietušo tiesību direktīva⁶²** (Direktīva 2012/29/EU), kas tiek pārskatīta no 2024. gada, kurā noteikts, ka visi noziegumos cietušie (tostarp KV) un viņu ģimenes locekļi ir jāatzīst un pret viņiem jāizturas cieņpilnā un nediskriminējošā veidā, pamatojoties uz individuālu pieeju, kas pielāgota cietušā vajadzībām.

- **Direktīva par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību⁶³** (Direktīva 2011/36/EU)⁶⁴ kas tika papildināta 2024. gada aprīlī. Pārskatītā redakcija kā atbildību pastiprinošu apstākli saistībā ar seksuālo izmantošanu ievieš cilvēku tirdzniecību, kas izdarīta vai veicināta, izmantojot IKT, tostarp internetu un sociālos tīklus.

- **Vispārīgā datu aizsardzības regula⁶⁵** ietver tiesības uz dzēšanu, ko labāk saukt par tiesībām tikt aizmirstam. Tomēr regulā nav definēts neviens KV veids, bet tā nodrošina aizsardzību KV upuriem (piemēram, upuriem, kas cietuši no intīma rakstura attēlu kopīgošanas bez piekrišanas), kā arī paredz sankcijas pret personu, kas ir atbildīga par nesaskaņota satura koplietošanu, un pret šāda materiāla izdevēju.⁶⁶

Direktīvu var uzskatīt par nozīmīgu soli uz priekšu, lai labāk aizsargātu sievietes un meitenes no vardarbības

NACIONĀLĀ LĪMENĪ

Dažas dalībvalstis pēdējos piecos gados ir veikušas svarīgus pasākumus, lai novērstu un apkarotu atsevišķus KV pret sievietēm aspektus.⁶⁷ Piemēram, **Francijā** kiberhuligānisms pret sievietēm un meitenēm ir ieviests kā jauns noziedzīgs nodarījums. **Slovēnijā un Polijā** likumdošana nosaka kriminālatbildību gan par zādzības izpausmēm bezsaistē, gan tiešsaistē. **Itālijā** ieviesa jaunu noziedzīgu nodarījumu, seksuāla rakstura attēlu vai video nelikumīga izplatīšana, **Austrija** pieņēma naida runas tiešsaistē paketi, kas nodrošina jaunus instrumentus, lai to novērstu. Igaunijā tika izveidota 'tīmekļa uzraugu' vienība policijā, kas specializējas naida runas un uzmākšanās tiešsaistē izmeklēšanai, savukārt **Īrijā** 2021. gada likumprojekts par uzmākšanos, kaitīgu komunikāciju un ar to saistītiem pārkāpumiem paredz kriminālatbildību par jebkāda veida intīmu attēlu kopīgošanu bez piekrišanas, paredzot 10 gadus ilgu sodu cietumā.⁶⁸ Ārpus ES - **Apvienotā Karaliste nesen ir pieņēmusi jaunas iniciatīvas, lai kriminalizētu seksuāla vai pornogrāfiska rakstura materiālu sūtīšanu vai izplatīšanu,** izmantojot tiešsaistes drošības likumu, kas tika pieņemts 2023. gadā.⁶⁹

BŪTISKĀKIE IZAICINĀJUMI

Tika identificēti sekojoši izaicinājumi:

- Neapzināšanās un nepietiekama KV pret sievietēm nopietnības novērtēšana ir galvenie jautājumi, kas veicina **nepietiekamu ziņošanu** par incidentiem.
- Starptautiskā un ES līmenī vēl nav saskaņotas KV pret sievietēm definīcijas. Līdz ar to KV juridiskās un statistiskās definīcijas dažādās valstīs un organizācijās ir ļoti atšķirīgas. Turklāt lielākā daļa definīciju ir neitrālas pret dzimumu un neatzīst saikni starp vardarbību tiešsaistē un bezsaistē.
- Ņemot vērā tehnoloģiju straujo attīstību, tiesiskais regulējums attiecībā uz KV pret sievietēm mēdz novecot ļoti ātri.
- Datu trūkumu par KV pret sievietēm pastiprina tas, ka šobrīd pieejamie dati bieži vien netiek vākti pēc dzimuma, vecuma, attiecībām starp cietušo un vainīgo, invaliditātes vai citiem būtiskiem faktoriem.
- Nepietiekama sieviešu pārstāvība IKT nozarē veicina dzimumu dimensijas trūkumu IKT produktos, tostarp tiešsaistes spēlēs un virtuālās realitātes platformās, kur KV pret sievietēm pieaug.
- Attiecīgajiem dalībniekiem, tostarp tiesnešiem, prokuroriem, policijai, veselības aprūpes speciālistiem un pedagogiem, kuriem trūkst pietiekamas apmācības un speciālistu kompetences, nav pietiekamas izpratnes par šo fenomenu un tā dažādajām izpausmēm.
- Sociālie plašsaziņas līdzekļi un tiešsaistes platformas ne vienmēr efektīvi darbojas, lai novērstu nelikumīgu un kaitīgu saturu. Tiešsaistes platformu sūdzību ziņošanas sistēmas ne vienmēr ir lietotājiem draudzīgas, kā rezultātā cietušie nezina, kam viņi var lūgt atbalstu.

LABĀ PRAKSE CĪNAI AR KV PRET SIEVIETĒM

ES un ārpus tās ir noteikta dažāda veida laba prakse, pēdējā ir iedalīta kategorijās, pamatojoties uz tās darbības jomu un fokusu. Turpmāk ir sniegts viens piemērs katrai praksei.

► **Kapacitātes celšana:** Slovēnijā tika organizēti semināri un mācības tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem un tiesnešiem, lai uzlabotu viņu spējas izmeklēt un saukt pie atbildības par KV pret meitenēm un sievietēm. Tika pieņemta un visiem Slovēnijas policijas iecirkņiem un direktorātiem, prokuratūrām un tiesām izplatīta arī rokasgrāmata ar vadlīnijām, kā risināt KV pret sievietēm lietas.⁷⁰

► **Nacionālo cilvēktiesību institūciju iesaiste:** Cilvēktiesību iestādēm ir svarīga loma KV pret sievietēm apkarošanā, jo īpaši tad, ja to pilnvaras ļauj izmeklēt naida runas gadījumus tiešsaistē. Beļģijā Sieviešu un vīriešu līdztiesības institūts iesniedzis kriminālsūdzību pret sociālo mediju platformu par atteikšanos dzēst intīma rakstura attēlus, kas nav guvuši otras puses piekrišanu.⁷¹

► **Prevencija:** Pētījums⁷² ko finansējusi Kanādas sociālo un humanitāro zinātņu zinātniskā padome (Social Sciences and Humanities Research Council) un Canadian Heritage, atklāj, kā jauniešu iespēju nodrošināšana ar digitālo aģentūru var būt spēks pret pieaugošo dezinformācijas plūsmu, ko veicina dziļviltrojumi un mākslīgā intelekta tehnoloģijas. Pētījumā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, kā jaunatne uztver dziļviltrojumu ietekmi

un izpētīja to spējas un gatavību efektīvi līdzsvarot dezinformāciju.

► **Cietušo iesaiste:** koalīcija, kas strādā, lai mazinātu seksuālo vardarbību tiešsaistē (The Reclaim Coalition to End Online Image-based Sexual Violence)⁷³ apvieno globālu līderu tīklu, lai veicinātu plašu sadarbību seksuālās vardarbības, kas balstīta uz tiešsaistes attēliem, novēršanai, izmantojot kopīgas iniciatīvas attiecībā uz aizstāvību, politiku, tehnoloģijām un atbalstu cietušajiem. Koalīcija dod balsi cietušajiem un viņu pieredzes stāstiem.

► **Palīdzības līnijas:** Access Now Digital Security palīdzības līnija sniedz atbalstu sievietēm, kurām draud KV, uzlabot viņu digitālo drošību un sniedz nekavējošu palīdzību sievietēm, kurām tiek uzbrukts. Digitālās drošības palīdzības līnija 24/7 piedāvā reāllaika tiešu tehnisko palīdzību un konsultācijas pilsoniskās sabiedrības grupām un aktīvistiem, plašsaziņas līdzekļu organizācijām, žurnālistiem un emuāru veidotājiem, kā arī cilvēktiesību aizstāvjiem.

► **Cīņa pret kiberseksismu un naida runu tiešsaistē:** #StopFisha⁷⁴ ir franču feministu NVO, kuras mērķis ir cīnīties pret kiberseksismu. Tā

radīts kā atbalsts cietušajiem un kā brīdinājums nomelnot kiberseksismu Covid-19 pandēmijas laikā. Kustībai turpinot pieaugt, #StopFisha kļuva par NVO, kas tagad risina dažādus seksistiskās un seksuālās kibervardarbības gadījumus.

► **Specializētie atbalsta pakalpojumi:** Vairākās valstīs tiek ieviestas specializētas tiesībsardzības vienības ar padziļinātām zināšanām par KV pret sievietēm, lai nodrošinātu efektīvu un atsaucīgu policijas izmeklēšanu un cietušo atbalstu. Latīņamerikā arvien biežāk sastopamas specializētas tiesībsardzības vienības. Piemēram, Meksikas Federālajai policijai ir tiesu medicīnas nodaļa, kas atbild par kibernoziēgumu izmeklēšanu, tostarp tiešsaistē pret sievietēm un meitenēm. Tāpat Kolumbijas Valsts policijai ir līdzīgs policijas centrs un Brazīlijas Federālajā policijā ir Kibernoziēgumu apkarošanas birojs.⁷⁵

► **Kaitīga satura dzēšana:** Apvienotās Karalistes 'Revenge Porn Helpline' palīdz novērst to, ka indivīdi kļūst par upuriem intīmai tēla ļaunprātīgai izmantošanai bez piekrišanas. Kopš izveidošanas tā ir atbalstījusi tūkstošiem upuru ar vairāk nekā 90% dzēšanas gadījumu, veiksmīgi no interneta izņemot vairāk nekā 200 000 individuālu intīma rakstura attēlu, kas tur ievietoti bez otras puses piekrišanas.⁷⁶

REKOMENDĀCIJAS

Pamatojoties uz padziļinātu dokumentu izpēti, juridisko un politikas dokumentu analīzi un apspriedēm ar ieinteresētajām organizācijām, ir formulēti vairāki ieteikumi. Lai gan vispārīgie ieteikumi attiecas uz visām ieinteresētajām personām KV pret sievietēm jomā, ir izstrādāti īpaši ieteikumi ES iestādēm un dalībvalstīm.

VISPĀRĪGĀS REKOMENDĀCIJAS

Iedrošināt cietušos: Ir svarīgi uzklaut cietušās sievietes, kā arī iekļaut viņas programmu, politikas un pakalpojumu izstrādē un īstenošanā attiecībā uz KV pret sievietēm. Viņas bieži cieš no upuru vainošanas, bet sievietes nav atbildīgas par KV novēršanu. Ir vajadzīga visaptveroša pieeja, kas ietver juridiskus instrumentus cietušo aizsardzībai un KV novēršanai, aicinājumus lielajām tehnoloģiju kompānijām rīkoties atbilstoši viņu pienākumiem, kā arī koordinēta reakcija, lai novērstu seksismu un mainītu kultūras normas, lai izvairītos no upuru vainošanas.

Uzlabot sieviešu līdzdalību tehnoloģiju nozarē: Ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt sieviešu līdzdalību tādu produktu izstrādē, kas ietver dzimuma prizmu. Tas ietver tādu tehnoloģiju un produktu izstrādi, kurās sievietes nav seksualizētas un kurās ir viegli pieejami droši un pieejami ziņošanas mehānismi, kā arī piekļuve atbalstam.

Stiprināt daudzu ieinteresēto pušu sadarbību: Pastiprināt sadarbību starp plašu ieinteresē-

to personu loku (ES dalībniekiem, dalībvalstīm, tehnoloģiju nozari, pilsonisko sabiedrību, cietušajiem, cilvēktiesību iestādēm, sieviešu tiesību organizācijām utt.), lai efektīvi risinātu KV pret sievietēm problēmas, izmantojot stratēģiskas partnerības un koordinētas darbības, un novērstu pašreizējo darbību pārklāšanos un trūkumus. Būtiska ir pastāvīga zināšanu apmaiņa un sadarbība starp galvenajiem partneriem, tostarp mācīšanās no valstīm, kurās ir attīstītāki instrumenti KV problēmu risināšanai.

Nodrošināt, ka tehnoloģiju nozare, jo īpaši sociālie tīkli un tiešsaistes platformas, pilda savus pienākumus: Sociālie mediji un tiešsaistes platformas ir jāsauc pie atbildības cīņā pret KV pret sievietēm. Tehnoloģiju nozarei būtu proaktīvai, ātri un efektīvi jāuzrauga un jālikvidē dzimumu naida runa, seksistisks un misoginistisks saturs un citi KV pret sievietēm veidi. Tai būtu arī jāuzlabo sadarbība ar tiesībsargājošajām iestādēm, lai pienācīgi risinātu KV pret sievietēm lietas. Turklāt tām jānodrošina efektīvi resursi, lai

lietotāji varētu atpazīt ļaunprātīgu izmantošanu tiešsaistē un iejaukties pret to. Īsumā, tehnoloģiju uzņēmumiem, tiešsaistes platformām un sociālajiem tīkliem, tostarp pornofilmu platformām, ir vajadzīga lielāka pārredzamība un pārskatbīdība, nelikumīga satura ātrāka izņemšana, integritātes drošība un KV prevencija.

Pieejama pornogrāfijai: ESL nosoda pornogrāfijas biznesu un uzsver milzīgo finansiālo peļņu, ko pornogrāfijas industrijas guvušas, sadarbojoties ar prostitūcijas biznesiem. ESL aicina ES un dalībvalstis rīkoties, lai nodrošinātu, ka pornogrāfija tiek atzīta par vardarbības pret sievietēm formu.

REKOMENDĀCIJAS ES INSTITŪCIJĀM

Saskaņot KV pret sievietēm definīcijas un kategorijas ES līmenī un ES institūcijās: Lai novērstu pastāvošās neatbilstības valstu tiesību sistēmās, kas kavē efektīvu aizsardzību un kriminālvajāšanu un negatīvi ietekmē datu vākšanu. Līdz šim vienīgais mēģinājums saskaņot KV pret sievietēm juridiskās un statistiskās definīcijas ir veikts no Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta (EIGE) puses. EIGE definīcijas būtu jāpieņem visām ES iestādēm.⁷⁷

Izstrādāt vadlīnijas un rādītājus datu vākšanai par KV pret sievietēm: ES būtu jāizstrādā skaidras pamatnostādnes un rādītāji, kas atbilstīgi dalībvalstu centieniem vākt datus par KV pret sievietēm, kā to pašlaik dara EIGE.

Nākotnē papildināt direktīvu par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē: Kopumā direktīvu var uzskatīt par vērtīgu instrumentu, lai aizsargātu sievietes no galvenajām KV pret

sievieti formām. Tomēr daži uzlabojumi būtu jāveic. Ņemot vērā saikni starp KV un izvarošanu, izvarošana kā sekss bez brīvas piekrišanas būtu jāiekļauj direktīvas tekstā. Būtu jālikvidē atsauces uz 'nodomu' un 'būtisku kaitējumu', jo tie uzliek cietušajam apgrūtinošu pierādīšanas pienākumu. Direktīvas pārskatīšanā būtu jāiekļauj arī tādu pornogrāfisku materiālu sagatavošana un izplatīšana, kuros attēloti seksuālas vardarbības akti, jo tā ir seksuālas izmantošanas veids. Nozieguma darbības joma būtu jāpaplašina, lai aptvertu visus seksuālās vardarbības veidus, kas balstīti uz tēlu, tostarp pornogrāfiju.

Atjaunināt spēkā esošos ES tiesību aktus, lai risinātu KV dzimumu līdztiesības jautājumus:

Cietušo tiesību direktīva būtu jāatjaunina, lai iekļautu pantus, kas īpaši veltīti KV un tās dzimumu dimensijai. Būtu jāpārskata arī 2008. gada Pamatlēmums par dažu rasisma un ksenofobijas formu un izpausmju apkarošanu, lai iekļautu atsauci uz dzimumā balstītu naida runu, izmantojot IKT līdzekļus.

Efektīvi īstenot Digitālo pakalpojumu aktu: Eiropas Komisijai ir izpildes un izmeklēšanas pilnvaras attiecībā uz pienākumiem, kas izriet no DSA. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai Komisija sadarbībā ar valstu digitālo pakalpojumu koordinatori efektīvi īstenotu šīs pilnvaras (tostarp uzliktu naudas sodus), lai garantētu, ka tiešsaistes platformas un starpniekiestādes pilda savus pienākumus saskaņā ar DSA.

Iekļaut atsauci uz KV pret sievietēm Mākslīgā intelekta aktā: Ņemot vērā seksuālo digitālo viltojumu (dziļviltojumu) un citu vardarbības veidu izplatību ar MI starpniecību, ir steidzami ieteicams turpmākajos MI akta atjauninājumos

Kopumā ir nepieciešamas sistēmiskas pārmaiņas kultūrā, lai cīnītos pret šo vardarbības formu no dzimuma un starpnozaru viedokļa.

pievērsties KV, izmantojot visaptverošu dzimumu līdztiesības pieeju.

Regulāri informēt par jaunām KV pret sievietēm formām: Nemot vērā mākslīgā intelekta veicināto vardarbības formu pieaugumu un tiesiskā un politiskā regulējuma nespēju neatpalikt no jaunākajām IKT norisēm, ES būtu regulāri jāsniedz norādījumi par to, kā efektīvi risināt jaunākās KV pret sievietēm formas.

REKOMENDĀCIJAS DALĪBVALSTĪM

Saskaņot nacionālās KV pret sievietēm definīcijas ar saskaņotām, dzimumjūtīgām ES definīcijām: Lai nodrošinātu salīdzināmu datu vākšanu dažādās valstīs, dalībvalstīm ES saskaņotās definīcijas un KV pret sievietēm kategorijas būtu jāiekļauj savā tiesiskajā un politikas sistēmā, kā arī statistikas un datu vākšanas sistēmās.

Regulāri ievākt kvalitatīvus datus par KV pret sievietēm: Saskaņā ar Stambulas konvencijas 11. pantu un Direktīvas 44. pantu dalībvalstīm būtu jāvēc salīdzināmi un kvalitatīvi dati saskaņā ar EIGE pamatnostādņiem.

Ratificēt un ieviest Stambulas konvenciju: Konvencija ir galvenais instruments, lai aizsargā-

tu visas sievietes no jebkāda veida vardarbības, tostarp KV pret sievietēm, tāpēc ir svarīgi, lai to pilnībā īstenotu visas dalībvalstis. Turklāt saskaņā ar GREVIO ieteikumu N.1 dalībvalstīm būtu jānodrošina vardarbības pret sievietēm digitālās dimensijas atzīšana valsts stratēģijās, programmās un rīcības plānos attiecībā uz VAW kā daļa no visaptverošas reakcijas uz visiem vardarbības veidiem.

Stiprināt prevenciju plašākā nozīmē: Ir ārkārtīgi svarīgi cīnīties pret dzimumu stereotipiem un novecojušām sociālajām normām plašākā sabiedrībā, tostarp nodrošinot pilnvērtīgas iespējas sievietēm. Dalībvalstīm būtu jāpalielina visu speciālistu informētība par KV pret sievietēm izpausmēm un sekām.

KV pret sievietēm prevencija un apzināšanās jau no mazotnes jāintegrē arī skolu izglītības programmās gan zēniem, gan meitenēm.⁷⁸ Turklāt, kā savā ziņojumā ieteikusi ESL, vissvarīgākais ir īstenot obligātu, attiecību un seksuālās izglītības programmu no feminisma perspektīvas.⁷⁹

Ļoti svarīgi ir arī izglītēt vīriešus un zēnus par KV formām, smagumu un sekām. Kopumā ir nepieciešamas sistēmiskas pārmaiņas kultūrā, lai cīnītos pret šo vardarbības formu no dzimuma un starpnozaru viedokļa.

Atzīt KV pret sievietēm par krimināli sodāmu saskaņā ar direktīvu: ES dalībvalstīm ir ieteicams noteikt kriminālatbildību par galvenajiem KV pret sievietēm veidiem saskaņā ar direktīvas 5. – 8. pantu un nodrošināt tiesību aktu atbilstību tehnoloģiju attīstībai. Dalībvalstīm direktīvas pārņemšanas laikā būtu jāpārsniedz direktīvā noteiktie minimālie aizsardzības standarti.

Efektīvi uzraudzīt un ieviest sektora atbilstību Digitālo pakalpojumu aktam: Efektīvi uzraudzīt un nodrošināt atbilstību DSA, lai valstu digitālo pakalpojumu koordinatori efektīvi uzraudzītu un nodrošinātu DSA ievērošanu. Tas ietver naudas sodu uzlikšanu un īpaši smagos gadījumos lietotāju piekļuves pakalpojumu ierobežošanu.

Nodrošināt pārskatatbildību: Dalībvalstu tiesību aktiem un politikai būtu jānodrošina KV vainīgo personu atbildība un tehnoloģiju nozares atbildība, tostarp KV pārrobežu darbību gadījumā. Būtiska ir efektīva tiesiskā regulējuma īstenošana attiecībā uz KV pret sievietēm.

Uzlabot cietušo piekļuvi tiesiskās aizsardzības līdzekļiem: Ir svarīgi garantēt viegli pieejamus un drošus ziņošanas mehānismus gan tiešsaistē, gan bezsaistē, ļaujot sievietēm ziņot par KV. Informācijai par juridiskajām iespējām un cietim tiesiskās aizsardzības līdzekļiem būtu jābūt viegli pieejamai KV cietušajām.

Nodrošināt specializētus atbalsta pakalpojumus: Ir būtiski stiprināt dažādu nozaru pakalpojumu sniedzēju spējas reaģēt uz KV pret sievietēm formām un cietušo vajadzībām. Ar atbilstošu finansējumu un resursiem būtu jānodrošina specializēts, ar IKT speciālām zināšanām, uz cietušo

vajadzībām vērsts atbalsts. Nodrošināt obligātu un nepārtrauktu izglītību un apmācību visiem iesaistītajiem speciālistiem, lai viņiem nodrošinātu zināšanas par vardarbības pret sievieti digitālajām izpausmēm, kas ļautu viņiem reaģēt uz pārkāpumiem, neradot atkārtotu traumatizāciju.

PIEZĪMES

¹EIGE (2022), Combating cyber violence against women and girls. https://eige.europa.eu/gender-based-violence/cyber-violence-against-women?language_content_entity=en

²European Women's Lobby (EWL) (2017), #HerNetHerRights, Mapping the state of online violence against women and girls in Europe <https://www.womenlobby.org/Read-and-share-HerNetHerRights-Resource-Pack-Report>

³European Parliament Research Service (EPRS) (2021), Combating Gender based Violence: Cyber Violence. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2021\)662621](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2021)662621)

⁴EIGE (2022), Combating cyber violence against women and girls. https://eige.europa.eu/gender-based-violence/cyber-violence-against-women?language_content_entity=en

⁵UN Women (2023), Accelerating Efforts To Tackle Online And Technology Facilitated Violence Against Women And Girls. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls>

⁶Ibid.

⁷World Wide Web Foundation (2021), Online Gender-Based Violence and Abuse: Consultation Briefing. [https://uploads-ssl.webflow.com/61557f76c8a63ae527a819e6/615585a9bb-](https://uploads-ssl.webflow.com/61557f76c8a63ae527a819e6/615585a9bb-feb8836d512947_OGBV_ConsultationBriefing.pdf)

[feb8836d512947_OGBV_ConsultationBriefing.pdf](https://uploads-ssl.webflow.com/61557f76c8a63ae527a819e6/615585a9bb-feb8836d512947_OGBV_ConsultationBriefing.pdf)

⁸European Commission, Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men (2020), Opinion on combatting online violence against women, Brussels. https://commission.europa.eu/document/download/eae53eb9-ca88-4fc0-8a6e-51e771c96f68_en?filename=opinion_online_violence_against_women_2020_en.pdf

⁹Professor Liz Kelly was the first to establish the concept of a 'continuum of violence' in her book 'Surviving Sexual Violence' (1st ed.).(1998). Polity.

¹⁰European Parliament Research Service (EPRS) (2021), Combating Gender based Violence: Cyber Violence. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2021\)662621](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2021)662621)

¹¹UN Women (2023), Accelerating Efforts To Tackle Online And Technology Facilitated Violence Against Women And Girls. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls>

¹²Ibid.

¹³The Economist Intelligence Unit (2021), Measuring the Prevalence of Online Violence against Women. <https://onlineviolencewomen.eiu.com/>. A survey was conducted across 45 countries (a sample of 100 replies for each country).

¹⁴The term 'deepfakes' is a fusion of 'deep-learning' (referring to a method of artificial intelligence) and 'fake'; the latter entered the public jargon in 2017 when a perpetrator used that name on the website Reddit to refer to images and video he manipulated with AI to insert female celebrities' faces into pornographic videos without their consent. Considering that the word has been coined by a perpetrator, in order to better reflect the victims' and the feminist perspective, the EWL prefers to use the term 'sexual digital forgeries' as suggested by Mary Anne Franks, professor at George Washington University Law School and President and Legislative & Tech Policy Director of the Cyber Civil Rights Initiative, a nonprofit organisation dedicated to combating online abuse and discrimination. However, for the sake of clarity and in order to respect the original source of information, in some cases we kept in this report the reference to 'deepfakes' under brackets.

¹⁵European Parliament Research Service (EPRS) (2021), Tackling deepfakes in European policy. The study refers to 'Non-consensual pornographic deepfakes', however, the EWL prefers to use the term 'sexual digital forgeries'. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU\(2021\)690039_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU(2021)690039_EN.pdf)

¹⁶World Economic Forum (2024), The Global Risk Report 2024. https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf

¹⁷Ibid. The EPRS (2021) study refers to 'Non-consensual pornographic deepfakes'.

¹⁸Patrini, Georgio (2019), Mapping the Deepfake Landscape. Sensity. The report refers to 'material depicting pornography', however the EWL prefers to refer to 'material depicting nudity or sexually explicit activities'. <https://giorgiop.github.io/posts/2018/03/17/mapping-the-deepfake-landscape/>

¹⁹Ibid.

²⁰European Parliament Research Service (EPRS) (2021), Tackling deepfakes in European policy. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU\(2021\)690039_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU(2021)690039_EN.pdf)

²¹Monash Lens (2022), Sexual assault in the metaverse is part of a bigger problem. <https://lens.monash.edu/@politics-society/2022/07/22/1384871/sexual-assault-in-the-metaverse-theres-nothing-virtual-about-it>

²²Information provided by a representative of DG Connect (interview carried out on 16.02.2024).

²³Rothermel, A.-K. (2023), The role of evidence-based misogyny in antifeminist online communities of the 'manosphere'. *Big Data & Society*, 10(1). <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/20539517221145671>

²⁴Baron & Straus (1984), in Mary Anne Layden. *Pornography and Violence: a new look at research*, 2009. https://www.socialcostsofpornography.com/Layden_Pornography_and_Violence.pdf

²⁵UN Women (2023), Accelerating Efforts To Tackle Online And Technology Facilitated Violence Against Women And Girls. <https://>

www.unwomen.org/sites/default/files/2022-10/Accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls-en_0.pdf

²⁶Hicks, J. (2021), Global evidence on the prevalence and impact of online gender-based violence (OGBV).

²⁷The Economist Intelligence Unit (2021), Measuring the Prevalence of Online Violence against Women. <https://onlineviolencewomen.eiu.com/> A survey was conducted across 45 countries (a sample of 100 replies for each country).https://opendocs.ids.ac.uk/articles/report/Global_Evidence_on_the_Prevalence_and_Impact_of_Online_Gender-based_Violence_OGBV_/26428096?file=48181987

²⁸FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) (2014), Violence against Women: An EU-wide survey – Main results report, Oficina de Publicaciones de la Unión Europea, Luxemburgo.<https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

²⁹FRA (2021), Crime, Safety and Victims' Rights – Fundamental Rights Survey. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-crime-safety-victims-rights_en.pdf

³⁰HateAid (2021), Boundless hate on the internet – Dramatic situation across Europe. https://hateaid.org/wp-content/uploads/2022/04/HateAid-Report-2021_EN.pdf

³¹Ibid.

³²Bumble (2023), Bumble Backs Law to Ban Cyberflashing in 27 Countries. <https://bumble.com/en/the-buzz/bumble-backs-law-to-ban-cyberflashing-27-countries-eu-europe>

³³Ipsos (2021), Les Français et le cyberharcèlement Ampleur du phénomène, conséquences, préoccupations et idées reçues. <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-12/Enquete%20Ipsos-Meetic.pdf>

³⁴FRA (2023), Online content moderation current challenges in detecting hate speech. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-online-content-moderation_en.pdf

³⁵Pew Research Centre, (2021), The state of online harassment. <https://www.pewresearch.org/internet/2021/01/13/the-state-of-online-harassment/>

³⁶GREVIO (2021), General Recommendation No 1 on the digital dimension of violence against women, Council of Europe, Strasbourg <https://rm.coe.int/%20grevio-rec-no-on-digital-violence-against-women/1680a49147>

³⁷The global partnership (2023), Technology-Facilitated Gender-Based Violence: Preliminary Landscape Analysis. <https://www.gov.uk/government/publications/technology-facilitated-gender-based-violence-preliminary-landscape-analysis>

³⁸UNESCO (2020), Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136>

³⁹Ibid.

⁴⁰Henry, N., McGlynn, C. ve diğerleri (2020), Image-based Sexual Abuse, A Study on the Causes and Consequences of Non-consensual Nude or Sexual Imagery. <https://www.routledge.com/Image-based-Sexual-Abuse-A-Study-on-the-Causes-and-Consequences-of-Non-consensual-Nude-or-Sexual-Imagery/Henry-McGlynn-Flynn-Johnson-Powell-Scott/p/book/9780367524401>

⁴¹UN Expert Group (2023), Technology-facilitated Violence against Women: Towards a common definition Report of the meeting of the Expert Group 15-16 November 2022, New York, USA. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/03/expert-group-meeting-report-technology-facilitated-violence-against-women>

⁴²United Nations Population Fund (UNFPA) (2021), Making all spaces safe Technology-facilitated Gender-based Violence. <https://www.unfpa.org/publications/technology-facilitated-gender-based-violence-making-all-spaces-safe>

⁴³Ibid.

⁴⁴The European Liberal Forum (2021), Violence Against Women In European Politics. https://liberalforum.eu/wp-content/uploads/2022/01/violence-against-women-in-european-politics_final.pdf

⁴⁵Posetti, J., et AL. (2021). The chilling: Global trends in online violence against women journalists. UNESCO Research Discussion Paper. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377223/PDF/377223eng.pdf.multi>

⁴⁶Council of Europe, Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=210>

⁴⁷European Parliament (2023), EU accession to the Istanbul Convention, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2023/739323/EPRS_ATA\(2023\)739323_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2023/739323/EPRS_ATA(2023)739323_EN.pdf)

⁴⁸Bulgaria, Czechia, Hungary, Lithuania and Slovakia.

⁴⁹GREVIO (2021), General Recommendation No 1 on the digital dimension of violence against women, Council of Europe, Strasbourg. <https://rm.coe.int/%20grevio-rec-no-on-digital-violence-against-women/1680a49147>

⁵⁰Directive 2024/1385 on combating violence against women and domestic violence. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AL_202401385

⁵¹Council of the European Union (2024), Violence against women: Council and European Parliament reach deal on EU law. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/06/violence-against-women-council-and-european-parliament-reach-deal-on-eu-law/>

⁵²Rigotti, C. and Al. (2023), Towards an EU criminal law on violence against women: The ambitions and limitations of the Commission's proposal to criminalise image-based sexual abuse. Published in: New Journal of European Criminal Law. <https://cris.vub.be/ws/portalfiles/portal/92354738/20322844221140713.pdf>

⁵³EWL (2023), Priorities for the Trilogues: Rape must be made an offence under the Directive on violence against women. <https://www.womenlobby.org/EWL-Priorities-for-the-interinstitutional-negotiations?lang=en>

⁵⁴Ibid.

⁵⁵Ibid.

⁵⁶Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/>

⁵⁷Professor Clare McGlynn (2022), Image-Based Sexual Abuse, Pornography Platforms and the Digital Services Act. <https://hateaid.org/wp-content/uploads/2022/04/ImageBasedAbuse-and-DSA-Expert-Opinion-McGlynn-and-Woods-17-Jan-2022.pdf>

⁵⁸These sub-categories correspond to the forms of CV that can be reported by users such as: cyber stalking, cyber harassment, cyber flashing, hate, non-consensual images etc.

⁵⁹European Commission (2023), Commission designates second set of Very Large Online

Platforms under the Digital Services Act. https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-designates-second-set-very-large-online-platforms-under-digital-services-actTXT/?toc=OJ%3AL%3A2022%3A277%3ATOC&uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.277.01.0001.01.ENG

⁶⁰Regulation (EU) 2024/1689 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>

⁶¹Interview with a representative of DG Connect carried out on 16.02.2024.

⁶²Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32012L0029>

⁶³Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0036>

⁶⁴Ibid.

⁶⁵Regulation (EU) 2016/679 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, (General Data Protection Regulation). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>

⁶⁶EIGE (European Institute for Gender Equality) (2022), Combating cyber violence against women and girls, Vilnius.

